

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Ложешника О.С.

за темою **”ЧОРНОМОРСЬКЕ КОЗАЦЬКЕ ВІЙСЬКО
В БУГО-ДНІСТРОВСЬКОМУ МЕЖИРІЧЧІ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ СТ.:
ВІЙСЬКОВА ТА ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ”**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
(в галузі історії) за спеціальністю 032 Історія та археологія

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Проблема заселення та освоєння Півдня України наразі окрім очевидного наукового значення отримала значення гострополітичне в світлі збройної агресії російської федерації. Обґрунтовуючи своє вторгнення, агресор усіяло намагається довести відсутність прав українського народу на причорноморські землі. Пропаганда агресора усіяло підкреслює бездержавний статус України у 18-19 століттях, проте вочевидь помилково визначає бездержавність як небуття, відсутність України. Дисертація О.С.Ложешника чітко дає зрозуміти, хто освоював Південну Україну, заселяв її та облаштовував мирне життя, хто має першість у цьому питанні. Феномен чорноморського козацтва таким чином розглядається як нерозривна частина історії українського народу та водночас етап становлення української державності.

Дисертаційне дослідження виконане в рамках планових тем кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова № 163 «Процеси модернізації в Наддніпрянській Україні: соціально-економічні трансформації, традиції європейської інтеграції, інтелектуальна рефлексія» (2016 – 2021, № державної реєстрації 0116U005559) та «Формування модерного суспільства на півдні України у світовому контексті: витоки, тенденції, феномени» (2022 – 2026, № державної реєстрації 0122U200054).

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизну.

Дисертаційна робота Ложешника О.С. побудована за хронологічним принципом, має всі необхідні елементи для подібних робіт. Логічна структура чотирьох розділів роботи.

Дисертант уважно підійшов до кожного з напрямів діяльності Чорноморського козацького війська. Опрацювавши матеріали Державного архіву Одеської та Херсонської областей, Інституту рукопису НБ України ім. В.Вернадського, Державного архіву Краснодарського краю РФ (у 2013 році) - загалом 65 одиниць зберігання - автор підняв величезний пласт джерельних матеріалів та наукових праць і зробив вагомі висновки.

Висновки роботи ґрунтовні, логічні, з ними в цілому можна погодитись і зазначити, що Ложешник О.С. детально і ґрунтовно дослідив проблему.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Класична дослідницька модель та ерудиція автора, його занурення у проблему, дали в результаті високий рівень обґрунтованості положень. Тези мають необхідні посилання та логічно пов'язані з іншими положеннями, які також у свою чергу отримують документальне підтвердження. В цілому тези, які виносяться на захист, можна вважати підкріпленими, обґрунтованими та логічно-послідовними.

Наукове та практичне значення дисертаційної роботи

Дослідження Ложешника О.С. може слугувати для складання нових курсів з історії України, культурної антропології, історії Одеси та Одеської області, історії військових та економічних подій модерного часу.

Використання результатів роботи.

Результати дослідження можуть бути використані при написанні монографій і статей, для розробки загальних курсів з військової справи, регіональної історії та краєзнавства.

Оцінку мови та стилю дисертації

Мова дисертації грамотна, стиль викладення – академічний.

Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Оформлення дисертації відповідає міністерським вимогам.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертаційне дослідження Ложешник О.С. відповідає спеціальності 032 Історія та археологія.

Зуваження та рекомендації (за наявності).

1. Недостатньо уважно вжито українську літеру Г в таких словах як обґрунтування, Ґрунт.
2. В тексті зустрічається помилкове написання “Евристика” - має бути евристика.
3. Чорноморці за Вашими словами взяли участі у “звільненні Очаківської області від османського панування”. Звільнення не передбачає перехід теренів зі складу однієї імперії до іншої. Можливо використайте термін “завоювання”.
4. В тексті терени дослідження названі бузько-дністровське межиріччя або “Очаківська земля”, хоч османською офіційно Озю - якщо це перекладати, то це “Дніпровська область”. Але жодного разу не зустрічається термін

Ханська Україна. Принаймні слід про неї згадати - адже це козацьке автономне утворення в складі Кримського ханату, згодом Османської імперії, на місця якого і оселили чорноморців під час війни.

5. Поділ історіографії на періоди не є ефективним для дослідження, краще було би виокремити школи. В імперські часи наприклад працювали Яворницький, а в радянський - Гермайзе та Бачинський, вони випадають з такої періодизації.
6. Висновок, нібито Чорноморське військо "створене для захисту південноукраїнських рубежів від ворожих нападів" суперечить самому опису появи військової організації, яка по суті була легалізована імперською владою лише для проведення агресивної війни проти сусідньої імперії.

Є уточнення та запитання:

7. Як і коли були опрацьовані фонди ДАКК?
8. Що таке "українське по духу", якими критеріями ви користувались, коли визначали саме так приналежність історії чорноморців до історії України?

Зазначені зауваження та питання не зменшують значення та важливість висновків роботи і носять рекомендаційний характер.

Відповідність дисертації вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку МОН.

Дисертація подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана здобувачем особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для історичної науки та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуються єдністю змісту.

Кількість наукових публікацій, повноту опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та збережених за темою дисертації.

За результатами роботи над дисертацією автором опубліковано 5 наукових статей, з яких 1 опублікована у фахових виданнях України і ще чотири наукові статті опубліковані в інших наукових виданнях, внесених до міжнародних баз даних; також були опубліковані тези у 9 збірниках матеріалів наукових конференцій.

Опубліковані дослідження Ложешника О.С. присвячені військовій та господарській діяльності Чорноморського козацького війська в Буго-Дністровському межиріччі наприкінці XVIII ст. і повністю відповідають тематиці дисертаційного дослідження.

Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Робота пройшла перевірку на академічний плагіат і відповідає нормам, які висуваються до подібного роду досліджень.

Таким чином можемо зробити висновок, що дисертація Ложешника Олександра Сергійовича **«Чорноморське козацьке військо в Буго-Дністровському межиріччі наприкінці XVIII ст.: військова та господарська діяльність»** є самостійною, актуальною, завершеною науковою працею, її висновки є цілком обґрунтованими. Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, доволі повно висвітлюють її основні положення та висновки. Також слід відзначити, що робота відповідає принципам академічної доброчесності та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою «Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. автор дисертації заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – історія та археологія.

7 червня 2024 р.

Рецензент

Доцент кафедри історії України
та спеціальних історичних дисциплін

ОНУ імені І.І. Мечникова,
кандидат історичних наук, доцент

 Володимир Полторак

 проректор